

УДК 378.22:796/799-047.36:[005.336.2]

Оксана Ковалів

МОНІТОРИНГ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

А Розроблені критерії та рівні сформованості інформаційної компетентності майбутнього фахівця фізичної культури. На основі результатів констатувального експерименту досліджено стан сформованості інформаційної компетентності як основу розроблення електронних навчально-методичних комплексів.

Ключові слова: інформатизація, інформаційна компетентність, рівні сформованості інформаційної компетентності, критерії сформованості інформаційної компетентності.

Оксана Ковалів. Мониторинг развития информационной компетентности будущего специалиста физической культуры.

А Разработаны критерии и уровни сформованности информационной компетентности будущего специалиста физической культуры. На основе результатов констатирующего эксперимента исследовано состояние сформованности информационной компетентности как основание разработки электронных учебно-методических комплексов.

Ключевые слова: информатизация, информационная компетентность, уровни сформованности информационной компетентности, критерии сформованности информационной компетентности.

Oksana Kovaliv. Monitoring the development of information literacy of the future specialist in physical education.

S Author has developed criteria and levels of formation information literacy of the future specialist in physical education. Based on the results of an experiment she investigates the condition of formation of information literacy as the foundation of the development of electronic teaching materials.

Key words: information, information competence, the levels of information competence formation, criteria of information competence formation.

Постановка проблеми. Пріоритетом розвитку сучасної освіти України є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечує подальше вдосконалення освітнього процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [1].

Інформатизація освіти вимагає зміни всієї системи навчання з її орієнтацією на інформаційну культуру, освоєння якої може реалізуватися через застосування в навчальному процесі інформаційних технологій. У зв'язку з цим державна національна програма «Вчитель» визначає такі провідні напрями розвитку системи освіти: впровадження у навчальний процес прогресивних наукових концепцій, сучасних технологій і науково-методичних досягнень; модернізацію системи підготовки педагогічних працівників; оновлення змісту і форм професійної діяльності педагогічних працівників; підвищення ролі вчителя у розвитку суспільства. Серед основних заходів, спрямованих на виконання програми є здійснення комп'ютеризації навчального процесу; забезпечення навчальних закладів телекомунікаційними засобами доступу до мережі Інтернет; упровадження сучасних інформаційних технологій навчання; забезпечення підготовки майбутніх учителів до діяльності в умовах сучасних ін-

формаційних технологій [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема вдосконалення підготовки вчителів до застосування інформаційних технологій досліджувалася багатьма авторами (В. Алейніков, М. Жалдак, І. Марусева, Д. Прокудін, О. Трофимов, О. Царенко). Вивчалися питання комп'ютеризації навчального процесу (Б. Гершунський, О. Єршов, М. Жалдак); основи програмованого навчання (В. Безпалько, П. Гальперін, Т. Ільїна, Н. Тализіна); психолого-педагогічні аспекти (Р. Вільямс і К. Маклін); проблеми формування комп'ютерної грамотності й інформаційної культури педагога (М. Близнюк, Ю. Машбіц, Й. Ривкінд). Проблема застосування інформаційних технологій у галузі фізичної культури і спорту досліджувалася В. Ашаніним, Г. Генсерук, С. Душаніним, С. Єрмаковим, Л. Іващенко, С. Канішевським, Н. Наумовою, Л. Сущенко, В. Шаповаловою). У той же час констатуємо низький рівень інформаційної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури, відсутність електронних навчально-методичних комплексів у їхній професійній підготовці, що і зумовило вибір теми дослідження.

Дослідження виконано відповідно до плану наукових досліджень Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка з

теми «Методолого-теоретичні основи та організаційно-методичні механізми модернізації системи освіти Полтавщини».

Об'єкт дослідження – навчально-виховний процес у фізкультурно-оздоровчих закладах.

Предмет дослідження – рівень сформованості інформаційної компетентності фахівця фізичної культури.

Мета дослідження полягає в розробці критеріїв і рівнів сформованості інформаційної компетентності майбутнього фахівця фізичної культури, в дослідженні динаміки її розвитку.

Методи дослідження теоретичні (аналіз та узагальнення науково-педагогічної літератури, вивчення навчально-методичних і програмних матеріалів з метою виявлення сучасного стану досліджуваної проблеми; синтезу, узагальнення та систематизації експериментальних даних; моделювання); емпіричні (спостереження за навчально-виховним процесом, бесіди зі студентами викладачами, вчителями, анкетування студентів і викладачів, методи математичної статистики); педагогічний експеримент.

Результати дослідження та їх обговорення. Інформатизація освіти – це впровадження в освітній процес інформаційних технологій, які відповідають вимогам світового співтовариства, підвищення якості загальноосвітньої та професійної підготовки фахівців на основі широкого використання інформаційної та обчислювальної техніки [7].

Інформаційні технології, на думку Г. Генсерук [3], якісно змінюють зміст, методи та організаційні форми навчання, сприяючи:

- розкриттю та розвитку індивідуальних здібностей студентів;
- формуванню пізнавальних здібностей, прагненню до самовдосконалення;
- вивченню явищ дійсності в неперервному взаємозв'язку із суспільними та гуманітарними науками, мистецтвом;
- постійному динамічному оновленню змісту, форм і методів процесу навчання та виховання.

До недоліків у використанні інформаційно-комунікаційних технологій треба віднести:

- заміну емоційного діалогу опосередкованим;
- одноманітність і штучність особистісно зорієнтованих ситуацій розвитку;
- відсутність групової взаємодії між суб'єктами навчання;
- складність в організації процедури рефлексії;
- відсутність відповідей на запитання, що виникають у процесі навчання;
- виставлення оцінки не за відносною, а за абсолютною шкалою, що знижує мотивацію на процес і провокує мотивацію на результат;
- певні обмеження освітньої траєкторії [5, с. 56–57].

На сьогоднішній день до основних компетенцій при підготовці майбутніх фахівців можна віднести інформаційну компетентність, що передбачає оволодіння і використання засобів сучасних інформаційних і комунікаційних технологій у вирішенні конкретних професійних завдань у сфері фізичної культури і спорту. Інформаційна компетентність є однією з ключових компетенцій сучасної людини і виявляється, перш за все, в діяльності при вирішенні різних завдань і ситуацій із залученням персонального комп'ютера і засобів комп'ютерної обробки інформації.

Інформаційна компетентність – це інтеграційна якість особистості, що є результатом віддзеркалення процесів відбору, засвоєння, перероблення, трансформації та генерування інформації в особливий тип наочно-специфічних знань, що дозволяє виробляти, приймати, прогнозувати і реалізовувати оптимальні рішення в різних сферах діяльності [6].

Нові умови інформаційного суспільства породжують і нові вимоги до процесу навчання і, звичайно, до педагога. У зв'язку з цим особливе значення має організація інформаційної освіти, підвищення інформаційної культури (інформаційної компетентності) особистості фахівця у сфері освіти. Сутність питання полягає не в підвищенні рівня знань спеціаліста, а у розвитку здатностей знаходити потрібну інформацію, аналізувати її та впроваджувати у практичну діяльність, оперативно реагувати на інноваційний досвід, а також проектувати, створювати, експериментально апробувати інновації, вміти їх цілеспрямовано розповсюджувати [2].

У нашому дослідженні дотримуємося положення Г. Генсерук, відповідно до якого професійна готовність майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності включає мотиваційний, змістовий і діяльнісний компоненти, що тісно пов'язані між собою [3].

Для оцінки рівня сформованості та динаміки розвитку інформаційної компетентності нами розроблені критерії та рівні сформованості (табл.1).

Для визначення рівня сформованості інформаційної компетентності фахівця фізичної культури нами проведено дослідження 224 студентів факультету фізичного виховання Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (рис. 1):

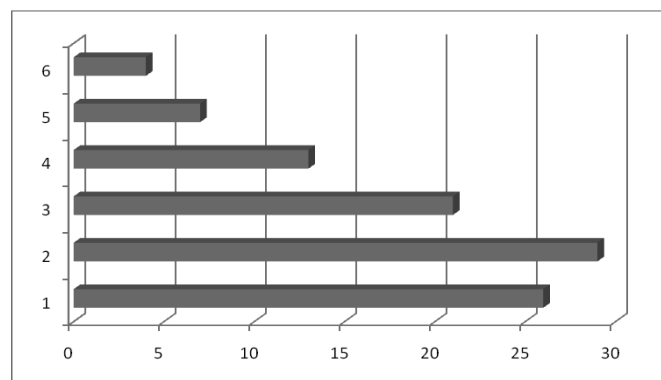

Рис. 1. Вихідний рівень сформованості інформаційної компетентності майбутнього фахівця фізичної культури (1,2 – репродуктивний рівень; 3,4 – евристичний; 5,6 – творчий)

Результати експериментального дослідження рівня сформованості інформаційної компетентності майбутнього фахівця фізичної культури засвідчили, що дана компетентність знаходиться переважно на репродуктивному рівні (55%). 34 % респондентів виявили евристичний рівень і лише 11% – творчий. Результати проведеного констатувального експерименту є методичним орієнтиром при розробленні електронних навчально-методичних комплексів у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури.

Висновки. Застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні – одна з найважливіших і

Характеристика сформованості інформаційної компетентності

Рівень сформованості інформаційної компетентності		Критерії сформованості інформаційної компетентності
Репродуктивний	P1	Студент має загальні уявлення з інформатики та сфери застосування інформаційних технологій, виявляє цікавість до роботи з комп'ютером, але не прагне давати ціннісну оцінку інформації. Передбачається володіння простими прийомами роботи з комп'ютерною технікою і програмним забезпеченням. Йому притаманна слабо розвинена рефлексія, тобто відсутність адекватної оцінки себе і своїх можливостей.
	P2	Студент оволодіває вміннями працювати з програмним забезпеченням у якості користувача за алгоритмом дій викладача. Виявляє цікавість до різних видів представлення інформації, надає ціннісну оцінку інформації за запропонованим зразком. У ході проведення заняття спостерігається ділове спілкування, а також спілкування за допомогою інформаційних технологій. Відбувається усвідомлення значущості інформаційних технологій в особистих цілях.
Евристичний	E1	Активність засобів вибору навчальної діяльності та використання відомих знань, прийомів дій в інших ситуаціях, самостійність при виконанні завдань середньої важкості; студент уміє застосовувати теоретичні знання при вирішенні стандартних практичних завдань.
	E2	Студент уміє працювати з інформацією (пошук, збереження, перетворення та передача), використовуючи паперові та електронні джерела, інтегруючи в різні форми представлення (графіки, схеми, діаграми тощо); передбачає можливі ускладнення при розробці алгоритму; самостійно проектує складні інформаційні процеси та уміло переносить свої знання, вміння та навички в нові ситуації; володіє та використовує нові інформаційні технології в науково-практичній діяльності; використовуючи спеціалізоване програмне забезпечення, створює власні програмні продукти; має самооцінку; частково володіє іноземною мовою (англійською) із загальних понять інформаційно-комунікаційних технологій, надає допомогу іншим учасникам та має певний досвід роботи у виконанні базових практичних завдань в інформаційній сфері.
Творчий	T1	Наявне вміння вирішувати різні проблеми за допомогою адекватно підбраного програмного забезпечення. У студента спостерігається інтерес до застосування інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності на основі сформованих ціннісних орієнтацій; має місце самостійне вивчення різних програмних продуктів. Майбутні фахівці фізичної культури вступають в обмін професійно значущою інформацією за допомогою інформаційних технологій; відбувається усвідомлене використання інформаційних технологій, а також самооцінка і оцінка розвитку інших у професійній сфері.
	T2	Інформаційні технології використовуються як засоби професійного самовдосконалення; відбувається цілеспрямований відбір інформації, необхідної для створення професійно значущих продуктів; наявність уміння вести професійний діалог за допомогою інформаційних технологій, висувати проблеми і спільно шукати шляхи їх вирішення, відбувається переоцінка використання можливостей інформаційних технологій в особистісному та професійному розвитку.

стійкіших тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Розв'язання проблеми інформатизації дозволить вирішити замовлення інформаційного суспільства на підготовку спеціалістів, які спроможні на сучасному етапі застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності та повсякденному житті. Нові технології навчання на основі інформаційних і комунікаційних дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння знань.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов застосування електронних навчально-методичних комплексів у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури.

Література

1. Биков В.Ю. Моделирование навчального середовища сучасних педагогічних систем / В.Ю. Биков // Вісник Академії дистанційної освіти. – 2004. – № 2. – С. 6–14.
2. Бондар О.А. Інформаційна культура як складова професіоналізму методичного працівника [Електронний ресурс] / О.А.Бондар, О.Є.Кравчина, Л.М.Олефіра // Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання / гол. ред.: В.Ю. Биков; Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України. – 2008. – Випуск 4(8). – <http://www.nbuiv.gov.ua/e-journals/ITZN/em8/content/08boarpwm.htm>.
3. Генсерук Г. Р. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Г. Р. Генсерук. – Тернопіль, 2005. – 20 с.
4. Державна програма «Вчитель» // Освіта України, 2002. – №27.
5. Денисова Л.В. ИКТ как средство обучения в контексте личностно ориентированного подхода / Л.В. Денисова, В.О. Дженжер // Ученые записки. – М. : ИИО РАО, 2005. – Вып. 16. – С. 54–57.
6. Тришина С.В. Информационная компетентность как педагогическая категория // Интернет-журнал «Эйдос». – 2005. – 10 сентября. – <http://www.eidos.ru/journal/2005/0910-11.htm>. – В надзаг.: Центр дистанционного образования «Эйдос».
7. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: Уч. пособие для педагогических вузов / Д.В. Чернилевский. – М. : ЮНИТИ, 2002. – 437 с.